

Bijlage 3: Landelijke, regionale en lokale kaders basisvaardigheden

Dit beleidsplan is gebaseerd op verschillende landelijke, regionale en lokale uitgangspunten. Dit betreft de volgende kaders:

1. Landelijke kaders

1.1 De Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor basisvaardigheden is vastgelegd in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het organiseren van volwasseneneducatie, waaronder taal-, reken- en digitale vaardigheden. Hiervoor ontvangen ze middelen vanuit het Rijk (zie artikel 7.3).

1.2 De Wet Inburgering 2021

Taalvaardigheid en bredere basisvaardigheden zijn een verplicht onderdeel van het inburgeringstraject. Gemeenten moeten voor iedere inburgeraar een Persoonlijk Plan Inburgering en Participatie opstellen en zorgen voor passend taalonderwijs en begeleiding. Basisvaardigheden zijn daarmee een essentieel onderdeel van participatie en maatschappelijke zelfredzaamheid (zie artikelen 2.2, 3.1 en 3.5).

1.3 Tel mee met Taal

Dit actieprogramma bestaat sinds 2015 en heeft als doel het terugdringen van laaggeletterdheid. In de periode 2020-2024 zijn onderstaande doelen in bestuurlijke afspraken vastgelegd:

- 1) Meer mensen bereiken met een passend aanbod
- 2) Inzicht krijgen in wat werkt om de kwaliteit te verbeteren
- 3) De samenwerking versterken tussen gemeenten, werkgevers en maatschappelijke organisaties

Hierbij is afgesproken dat alle gemeenten aan het einde van het programma (2024) zelfstandig de regie voeren over de aanpak van basisvaardigheden. Evaluaties laten zien dat deze aanpak heeft geleid tot meer bereik, betere kwaliteit en meer gemeentelijke regie. Daarom wordt deze koers voortgezet. Er is blijvend aandacht voor het investeren in maatwerk, kwaliteit en samenwerking, vanwege de bewezen effectiviteit. Tegelijk wordt gewerkt aan een betere koppeling van basisvaardigheden aan de regionale arbeidsmarkt, wordt onderzocht hoe sectorale ontwikkelpaden volwassenen kunnen ondersteunen, en wordt het leven lang ontwikkelen toegankelijk gemaakt voor mensen met beperkte vaardigheden, onder andere via het LLO Collectief. Zo blijft het landelijke beleid gericht op duurzame verbetering van basisvaardigheden bij zowel kinderen als volwassenen.

2. Regionale kaders

2.1 Plan van Aanpak Basisvaardigheden 2026-2030 AMR Groningen

Sinds 2015 stelt het Rijk financiële middelen beschikbaar aan alle Arbeidsmarktregio's (AMR's) voor het opstellen van regionale plannen van aanpak basisvaardigheden. De AMR Groningen bestaat uit gemeenten, onderwijsinstellingen (Alfa College en Drenthe College), Biblionet Groningen, Forum Groningen en andere maatschappelijke partners zoals de GGD Groningen en Drenthe.

Binnen de Arbeidsmarktregio Groningen vormt het Plan van Aanpak Basisvaardigheden 2026–2030 het gezamenlijke regionale kader. Het plan heeft als doel om een passend en toegankelijk educatieaanbod te bieden en beschrijft hoe middelen worden ingezet en hoe gemeenten samenwerken met onderwijsinstellingen, bibliotheken en maatschappelijke partners. De regionale ambities richten zich onder meer op het vergroten van het bereik onder NT1-deelnemers, het versterken van Taalhuizen, het uitbreiden van digitale geletterdheid, het duurzaam inzetten van het LLO-collectief en het vergroten van bewustwording via taalambassadeurs en campagnes. Deze regionale koers ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen van een eigen lokale aanpak.

Het plan richt zich met name op NT1-deelnemers, omdat het huidige educatieaanbod vooral door NT2-deelnemers wordt gebruikt, terwijl 68% van de inwoners die risico loopt op lage basisvaardigheden NT1'ers zijn.

3. Lokale kaders

3.1 Het Oldambtster Perspectief

Het Oldambtster Perspectief beschrijft de belangrijkste uitgangspunten voor de gemeente die Oldambt wil zijn. Deze uitgangspunten vormen het vertrekpunt voor het gemeentelijk beleid. De uitgangspunten zijn:

- Wij werken aan brede welvaart.
- Wij stellen de Oldambtster centraal.
- Wij werken vanuit een positief mensbeeld.
- Wij versterken samenredzaamheid.
- Wij werken vanuit de bedoeling.
- Wij focussen op preventie.

3.2 Coalitieakkoord

Het coalitieakkoord van de gemeente Oldambt 2022–2026 draagt de titel *“Iedereen doet er toe, iedereen doet mee”* en zet sterk in op gelijke kansen, inclusie en een samenleving waarin iedereen kan participeren. De gemeente wil drempels verlagen voor inwoners die op sociaal, economisch of gezondheidsvlak belemmeringen ervaren. Speerpunten zijn onder meer het versterken van de leefbaarheid, het bevorderen van gelijke onderwijskansen, toegankelijke zorg en ondersteuning, en het stimuleren van digitale en sociale redzaamheid. Daarbij speelt preventie een centrale rol: problemen vroegtijdig signaleren en aanpakken om zwaardere zorg en uitsluiting te voorkomen.

In dit streven naar een inclusieve en veerkrachtige samenleving vormt het versterken van basisvaardigheden een cruciale schakel. Mensen die moeite hebben met lezen, schrijven of digitale vaardigheden lopen juist op deze terreinen het risico buitengesloten te raken. Door laaggeletterdheid niet alleen te bestrijden maar ook preventief aan te pakken, werkt de gemeente direct aan haar eigen ambities: het vergroten van kansengelijkheid, het versterken van eigen regie en het voorkomen van problematische situaties op het gebied van gezondheid, schulden en sociale uitsluiting.

3.3 Koersdocument Sociaal Domein

Het Koersdocument Sociaal Domein van de gemeente Oldambt zet sterk in op preventie, positieve gezondheid, meedoen en een nabije, mensgerichte aanpak. De gemeente bouwt aan een brede sociale basis waarin inwoners zonder indicatie terecht kunnen, en waarin ondersteuning plaatsvindt op basis van vertrouwen en samenwerking met vaste partners. Daarbij is er nadrukkelijk aandacht voor samenhang tussen verschillende domeinen en het centraal stellen van de leefwereld van de inwoner. Door problemen vroeg te signaleren en integraal te benaderen, wil Oldambt bijdragen aan duurzame oplossingen voor mensen die het op eigen kracht (niet meer) redden.

Laaggeletterdheid raakt meerdere leefgebieden tegelijk en vormt een stille belemmering voor volwaardig meedoen in de samenleving. Het versterken van basisvaardigheden sluit direct aan bij

de uitgangspunten van het koersdocument: het is een vorm van preventie die helpt om problemen op het gebied van werk, gezondheid, opvoeding of financiën te voorkomen of te verminderen. Door basisvaardigheden te versterken, vergroot de gemeente de zelfredzaamheid van haar inwoners, versterkt zij de sociale samenhang in wijken en dorpen, en draagt zij bij aan het toegankelijk maken van haar eigen dienstverlening.

3.4 Beleidsvisie Armoede en Schuldhulpverlening

De beleidsvisie Armoede richt zich op het voorkomen en bestrijden van armoede door het creëren van bestaanszekerheid voor alle inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen zoals nieuwkomers, mensen met een licht verstandelijke beperking, risicojongeren, laaggeletterden, mensen met een digitale achterstand, mensen met gezondheidsproblemen, daklozen en ouderen. De aanpak is integraal, waarbij naast financiële ondersteuning ook wordt ingezet op sociale zelfredzaamheid, inclusie en samenwerking tussen verschillende partijen. Daarnaast wordt generatiearmoede actief bestreden door multiprobleemsituaties integraal aan te pakken en vroegtijdig hulp te bieden.

Laaggeletterdheid wordt in de armoedevisie expliciet benoemd als een belangrijke kwetsbaarheid die het risico op armoede vergroot. De gemeente Oldambt zet via het Taalhuis in op het verbeteren van lees-, schrijf- en rekenvaardigheden, wat essentieel is voor financiële zelfredzaamheid. Door laaggeletterden beter te ondersteunen, worden zij beter in staat gesteld om financiële informatie te begrijpen, schulden te voorkomen en actief deel te nemen aan de samenleving. Het beleidsplan Basisvaardigheden sluit daarmee direct aan op het armoedebeleid en versterkt het integrale karakter van de aanpak.

3.5 Digitaliseringsagenda Digitaal Oldambt 2022-2026

De gemeente Oldambt zet sterk in op digitalisering om de leefkwaliteit en economische ontwikkeling te verbeteren. Belangrijke doelen zijn het aanleggen van een volwaardige digitale infrastructuur (zoals glasvezel en 5G), het vergroten van digitale vaardigheden onder inwoners en ondernemers, en het zorgen voor een inclusieve digitale samenleving waarin iedereen mee kan doen. Daarbij stimuleert Oldambt digitale ontmoeting, veilige digitale omgang en betere digitale gemeentelijke dienstverlening.

Wij zien het versterken van basisvaardigheden — lezen, schrijven, rekenen én digitale vaardigheden — als één geheel. Daarom hebben het beleidsplan Basisvaardigheden en de digitaliseringsagenda een duidelijke overlappende focus. Beide zetten zich in om alle inwoners de kans te geven volwaardig mee te doen in een steeds digitaler wordende samenleving.

3.6 Onderwijskansenbeleid 2024-2026

Onderwijskansenbeleid Oldambt (2023-2026) richt zich op het verminderen van onderwijsachterstanden door te investeren in taalontwikkeling bij jonge kinderen, zowel in de voorschoolse periode als het basisonderwijs. Belangrijke activiteiten zijn nieuwkomersonderwijs, taalstimulering via de bibliotheek (zoals BoekStart en VoorleesExpress) en ondersteuning bij de overgang naar het voortgezet onderwijs. Het beleidsplan Basisvaardigheden bouwt hierop voort met een sterke focus op taalontwikkeling en leesbevordering.

3.7 Overig

Binnen het sociaal domein zijn meerdere lokale beleidsstukken van kracht die niet expliciet in dit plan zijn uitgewerkt. Laaggeletterdheid laat zich echter niet los zien van andere thema's binnen het sociaal domein. De aanpak van laaggeletterdheid heeft dan ook effect op, en verbinding met, andere beleidsvelden zoals het jeugdbeleid, de participatie- en integratieagenda, gezondheidsbeleid, de Wmo en het beleid rond een leven lang ontwikkelen. Deze samenhang onderstreept het belang van een integrale benadering.